
Tema 5: EL CAMP MAGNETOSTÀTIC

-
- 5.1. Introducció
  - 5.2. Llei d'Ampère
  - 5.3. Camp magnètic. Divergència i rotor del camp magnetostàtic
  - 5.4. Teorema d'Ampère
  - 5.5. Potencial vector
  - 5.6. La llei de la força de Lorentz. Moviment de càrregues en camps elèctrics i magnètics

---

Tema 5: EL CAMP MAGNETOSTÀTIC

BIBLIOGRAFIA

Griffiths	Tema 5
Pomer	Tema 3
Reitz-Milford-Christy	Tema 8

Tema 5: EL CAMP MAGNETOSTÀTIC

5.1. Introducció

Magnetostàtica

- És equivalent a l'electrostàtica: estudia corrents estacionaris.
- L'estudi de la magnetostàtica es va iniciar a la ciutat de Magnèsia (Grècia), on es va descobrir un mineral (magnetita: Fe_3O_4) que s'atreia i repel·lia.
- A la Xina es descobrí la brúixola (abans de Crist).
- La brúixola arribà a Europa en el segle XII i es va utilitzar sobretot en navegació.

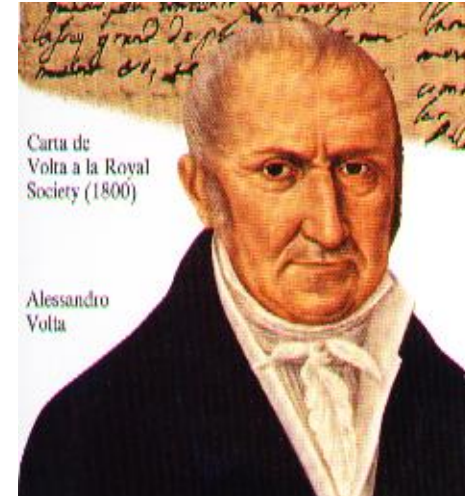
Figura P858, Tipler 5a ed.

Tema 5: EL CAMP MAGNETOSTÀTIC

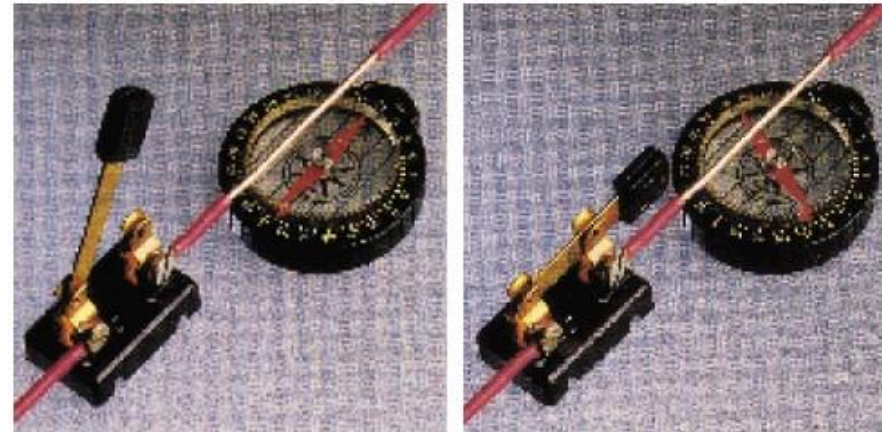
5.1. Introducció

Magnetostàtica

- Volta en 1800 va inventar la “pila” per a generar corrents.
- Primer indici de connexió electricitat-magnetisme: Oersted (1820).
- Biot i Savart (1825): interacció entre circuits senzills.
- Ampère generalitza la interacció entre circuits: PUNT PARTIDA.

http://es.wikipedia.org/wiki/Alessandro_Volta

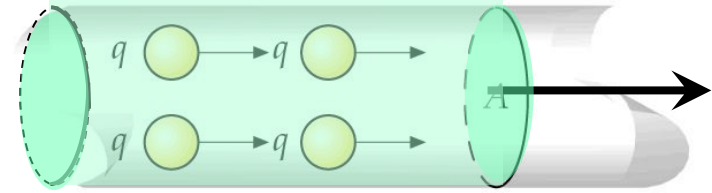

Figura P.881, Tipler 5a ed.

Tema 5: EL CAMP MAGNETOSTÀTIC

5.2. Llei d'Ampère

Figura 25.1, Tipler 5a ed.

Formulació

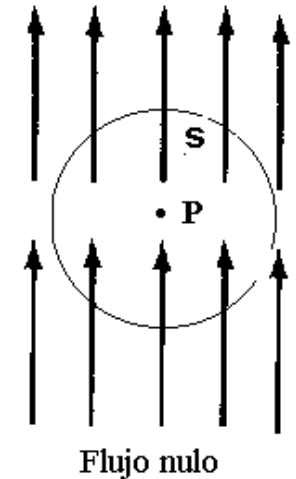
- Magnetostàtica: **corrents estacionaris** (no varien amb t).

> $v \neq v(t)$, $\rho \neq \rho(t)$: encara que la càrrega entra i ix, la densitat de q és constant (no s'acumula).

> $\nabla \cdot \vec{J} = 0$ de l'equació de continuïtat:

$$\frac{\partial \rho}{\partial t} = 0; \quad \vec{\nabla} \cdot \vec{J} + \frac{\partial \rho}{\partial t} = 0 \quad \Rightarrow \quad \vec{\nabla} \cdot \vec{J} = 0$$

>> els corrents estacionaris són solenoïdals (amb línies de corrent tancades).

>> a través d'una superfície tancada S , el flux és zero.

$$\oint_S \vec{J} \cdot d\vec{S} = \int_{V(S)} \vec{\nabla} \cdot \vec{J} \cdot dV = 0$$

Tema 5: EL CAMP MAGNETOSTÀTIC

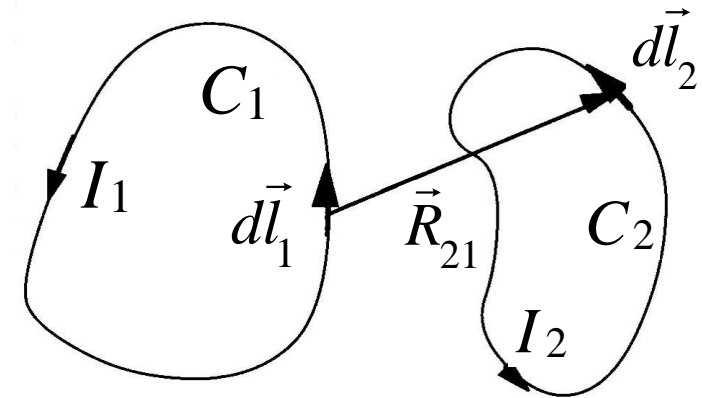
5.2. Llei d'Ampère

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ampere1.jpg>

Formulació

- Electroestàtica: Llei de Coulomb (força entre càrregues q individuals)
- Magnetostàtica: Llei d'Ampère (força entre circuits).
- Caldria esperar que en magnetostàtica tractàrem amb elements de corrent.
- Però, en l'àmbit del laboratori, només podem treballar amb circuits complets.
- Considerarem, doncs, circuits complets. Començarem per la força entre dos circuits.

Tema 5: EL CAMP MAGNETOST

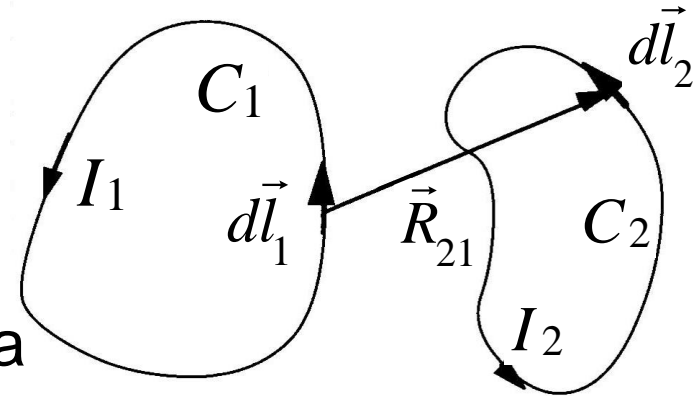
5.2. Llei d'Ampère

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ampere1.jpg>

Formulació

- Respecte dels circuits:
  - Considerarem circuits de forma arbitrària, recorreguts per corrents estacionaris.
  - Suposarem els circuits ideals, sense bateries.
  - Conceptualment, treballarem amb elements de corrents, encara que no es poden aconseguir de forma experimental.

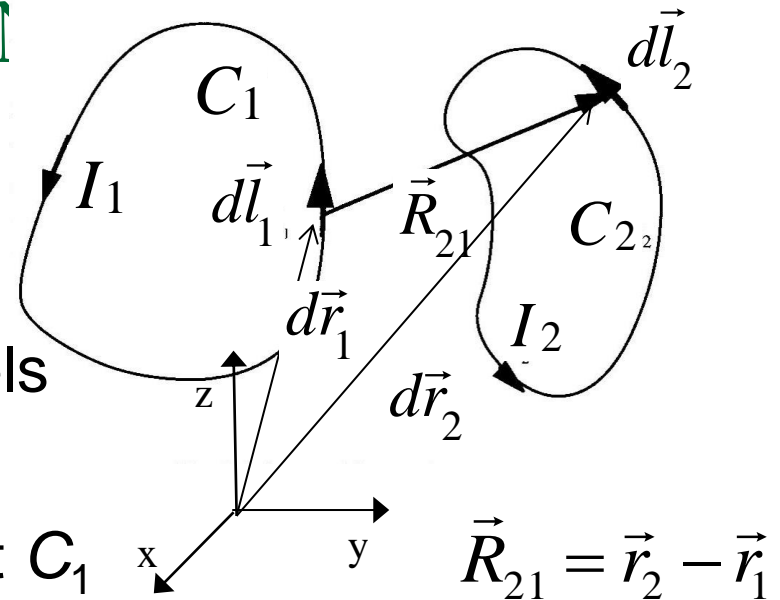

Tema 5: EL CAMP MAGNÈTIC

5.2. Llei d'Ampère

Formulació

- Siguen dos circuits (C_1 , C_2) pels quals circulen corrents (I_1 , I_2).
- La força que exerceix el circuit C_1 sobre el C_2 és:

$$\vec{F}_{21} = \frac{\mu_0}{4\pi} I_2 I_1 \oint_{C_2} \oint_{C_1} \frac{d\vec{l}_2 \times (d\vec{l}_1 \times \vec{R}_{21})}{R_{21}^3}$$

Llei d'Ampère
(*lleï experimental*)

- > Generalització dels resultats experimentals d'Ampère
- > Expressió complicada: fonts vectorials
- > μ_0 : permeabilitat magnètica del buit, es defineix com:

$$\mu_0 = 4\pi \times 10^{-7} \text{ N / A}^2$$

Tema 5: EL CAMP MAGNÈTIC

5.2. Llei d'Ampère

Formulació

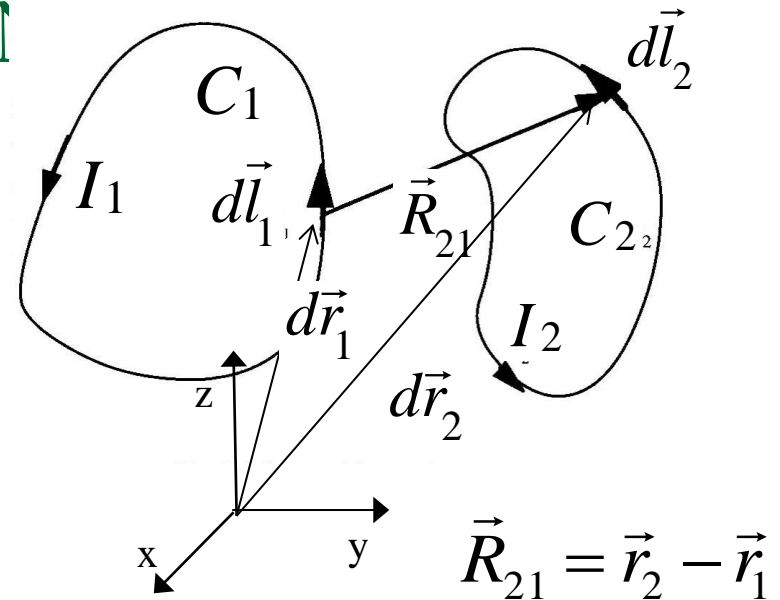
■ NOTA:

> Quan circula un corrent estacionari per un circuit, la densitat de càrrega es manté constant.

> Per tant, no hi ha moviment **net** de càrrega i...

> ... no es crea camp elèctric

> La força entre circuits és estrictament deguda a fenòmens magnètics, no elèctrics.

Tema 5: EL CAMP MAGNÈTIC

5.2. Llei d'Ampère

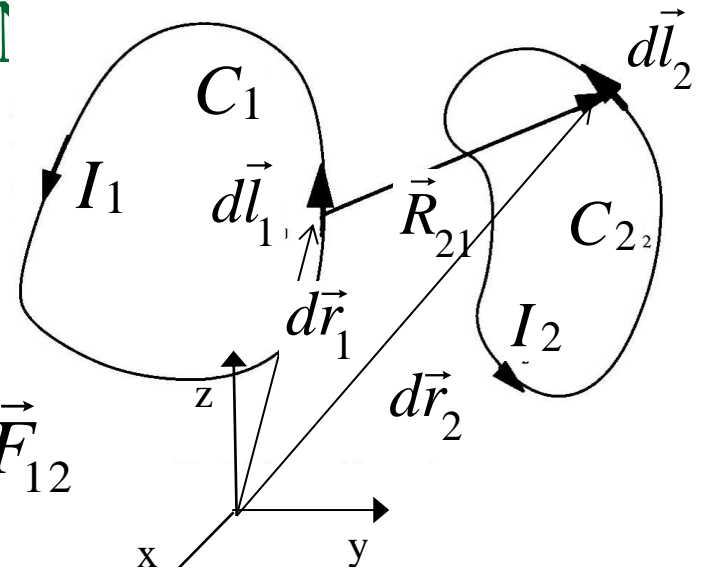
Característiques

- L'expressió és simètrica i compleix el principi d'acció i reacció: $\vec{F}_{21} = -\vec{F}_{12}$
- Encara que aparentment el numerador no és simètric quan considerem els elements diferencials:

$$d\vec{l}_2 \times (d\vec{l}_1 \times \vec{R}_{21}) = d\vec{l}_1 \cdot (d\vec{l}_2 \cdot \vec{R}_{21}) - (d\vec{l}_1 \cdot d\vec{l}_2) \cdot \vec{R}_{21}$$

- ... però SÍ que és simètric quan operem de forma integral:

$$\oint_{C_2} \oint_{C_1} \frac{d\vec{l}_2 \times (d\vec{l}_1 \times \vec{R}_{21})}{R_{21}^3} = \oint_{C_2} \oint_{C_1} \frac{d\vec{l}_1 \cdot (d\vec{l}_2 \cdot \vec{R}_{21})}{R_{21}^3} - \oint_{C_2} \oint_{C_1} \frac{(d\vec{l}_1 \cdot d\vec{l}_2) \cdot \vec{R}_{21}}{R_{21}^3}$$

Tema 5: EL CAMP MAGNETOSTÀTIC

5.2. Llei d'Ampère

Característiques

- El primer terme de la dreta:

$$\oint_{C_2} \oint_{C_1} \frac{d\vec{l}_1 \cdot (d\vec{l}_2 \cdot \vec{R}_{21})}{R_{21}^3} = \oint_{C_1} d\vec{l}_1 \oint_{C_2} \frac{d\vec{l}_2 \cdot \vec{R}_{21}}{R_{21}^3} = \oint_{C_1} d\vec{l}_1 \oint_{C_2} d\vec{l}_2 \cdot \left[-\vec{\nabla} \left(\frac{1}{R_{21}} \right) \right]$$

perquè: $\frac{\vec{R}_{21}}{R_{21}^3} = -\vec{\nabla} \left(\frac{1}{R_{21}} \right)$

- La integral relativa a C_2 és nul·la,

ja que:

$$d\vec{l}_2 \cdot \vec{\nabla} \left(\frac{1}{R_{21}} \right) = d \left(\frac{1}{R_{21}} \right) \quad \oint_{C_2} d\vec{l}_2 \cdot \left[-\vec{\nabla} \left(\frac{1}{R_{21}} \right) \right] = - \oint_{C_2} d \left(\frac{1}{R_{21}} \right) = 0$$

$$df = \vec{\nabla} f \cdot d\vec{r}$$

Tema 5: EL CAMP MAGNETOSTÀTIC

5.2. Llei d'Ampère

Característiques

- Per tant, només queda el segon membre, que SÍ que és simètric:

$$\vec{F}_{21} = -\frac{\mu_0}{4\pi} I_1 I_2 \int_{C_2} \int_{C_1} \frac{(d\vec{l}_1 \cdot d\vec{l}_2) \cdot \vec{R}_{21}}{R_{21}^3} = \frac{\mu_0}{4\pi} I_2 I_1 \int_{C_1} \int_{C_2} \frac{(d\vec{l}_2 \cdot d\vec{l}_1) \cdot \vec{R}_{12}}{R_{12}^3}$$

$\underbrace{\hspace{15em}}_{\vec{F}_{21}} \qquad \underbrace{\hspace{15em}}_{-\vec{F}_{12}}$

- Ja que: $\vec{R}_{21} = -\vec{R}_{12} \quad R_{21} = R_{12}$

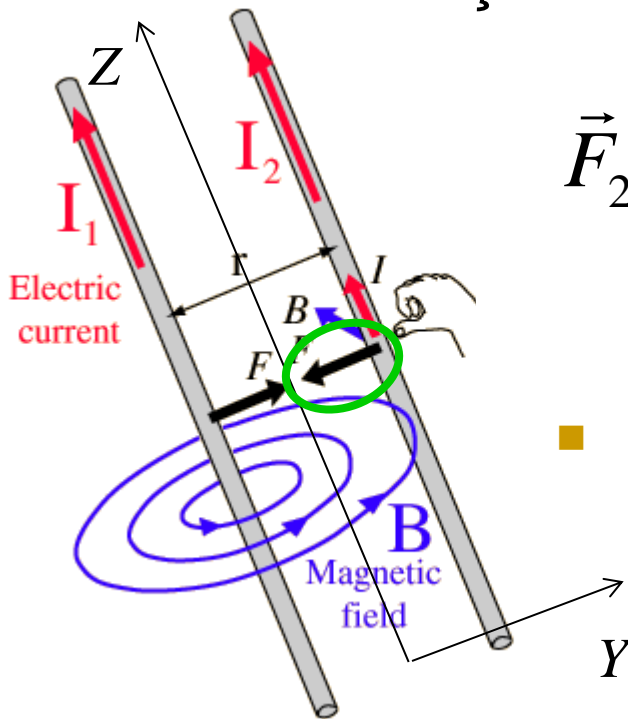
- Finalment: $\vec{F}_{21} = -\vec{F}_{12}$

Tema 5: EL CAMP MAGNETOSTÀTIC

5.2. Llei d'Ampère

Sentit relatiu de les forces

EXEMPLE: força entre dos fils rectilinis

$$\vec{F}_{21} = -\frac{\mu_0}{4\pi} I_1 I_2 \oint_{C_2} \oint_{C_1} \frac{(d\vec{l}_1 \cdot d\vec{l}_2) \cdot \vec{R}_{21}}{R_{21}^3}$$

- Força de C_1 sobre C_2 :

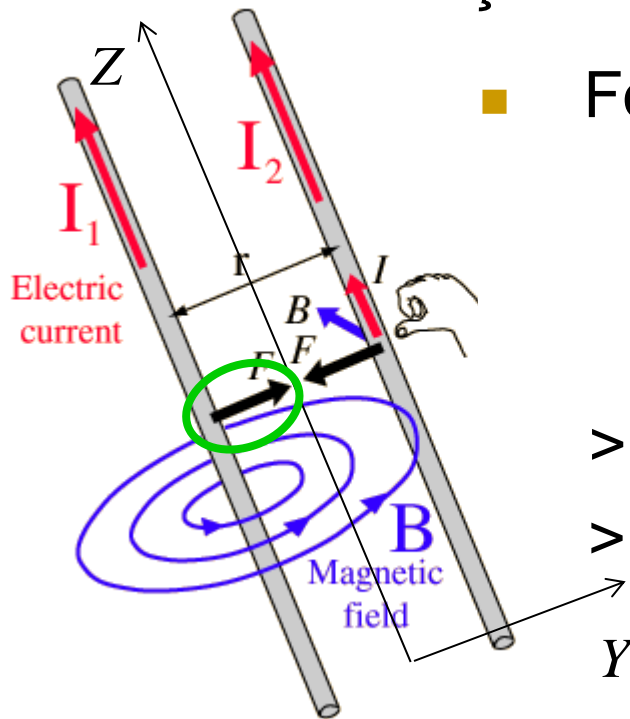
$$\frac{\vec{F}_{21}}{L_1} = \frac{\mu_0}{2\pi a} I_1 I_2 (-\vec{u}_y)$$

Tema 5: EL CAMP MAGNETOSTÀTIC

5.2. Llei d'Ampère

Sentit relatiu de les forces

EXEMPLE: força entre dos fils rectilinis

- Força de C_2 sobre C_1 :

$$\frac{\vec{F}_{12}}{L_2} = \frac{\mu_0}{2\pi a} I_1 I_2 (+\vec{u}_y)$$

- > Si mateix sentit ($I_1 \cdot I_2$ positiu): F atractiva
- > Si sentit oposat ($I_1 \cdot I_2$ negatiu): F repulsiva

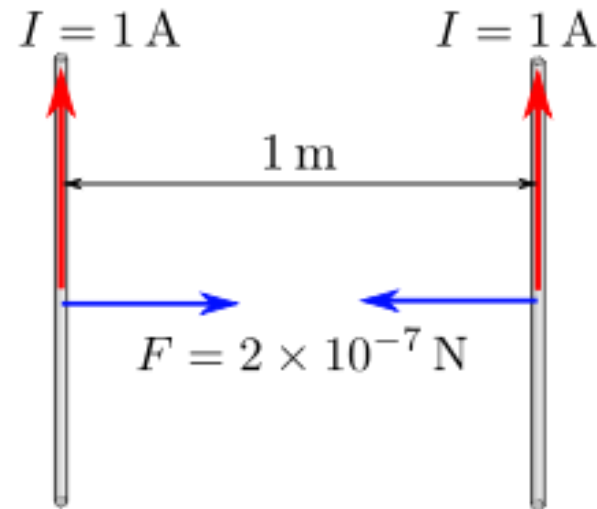
Tema 5: EL CAMP MAGNETOSTÀTIC

5.2. Llei d'Ampère

Definició de la unitat de corrent: $\frac{\vec{F}_{21}}{1} = \frac{4\pi \times 10^{-7}}{2\pi \cdot 1} 1 \cdot 1(-\vec{u}_y) = 2 \times 10^{-7}(-\vec{u}_y) N$

- La força entre corrents filiformes i rectilinis serveix per a definir la unitat de corrent, l'ampere:

“L'ampere és la intensitat que circula per dos conductors rectilinis, molt llargs i paral·lels, situats en el buit, a una distancia d'1 metre i que produeixen, en 1 metre de cada un d'aquests, una força de $2 \times 10^{-7} N$ ”.

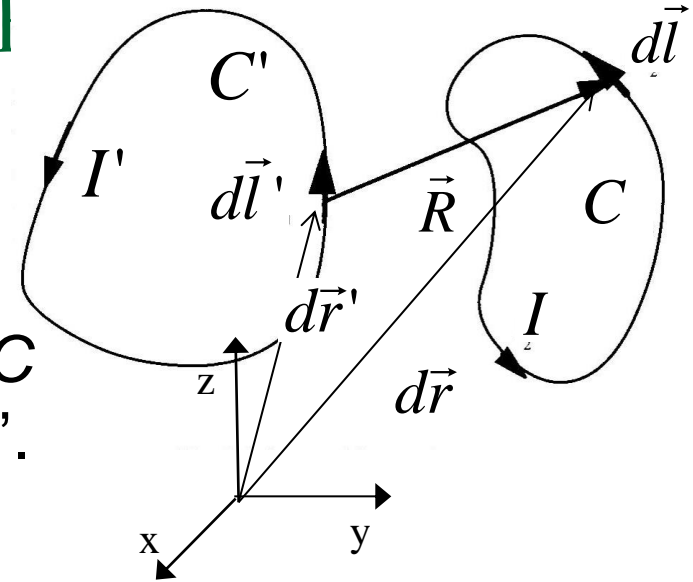
<http://en.wikipedia.org/wiki/Ampere>

Tema 5: EL CAMP MAGNÈTIC

5.3. Camp magnètic

B creat per un circuit

- Suposem dos circuits filiformes, C i C' , recorreguts per corrents I i I' .
- La força de C' sobre C :

- Agrupant:

$$\vec{F} = \frac{\mu_0}{4\pi} I I' \oint_C \oint_{C'} \frac{d\vec{l} \times (d\vec{l}' \times \vec{R})}{R^3}$$
$$\vec{F} = I \oint_C d\vec{l} \times \left[\frac{\mu_0}{4\pi} I' \oint_{C'} \frac{d\vec{l}' \times \vec{R}}{R^3} \right]$$

Tema 5: EL CAMP MAGNÈTIC

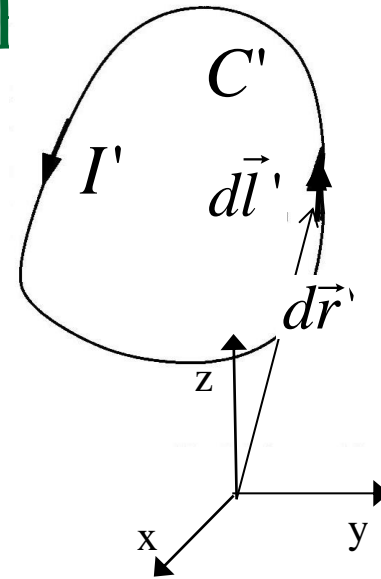
5.3. Camp magnètic

B creat per un circuit

- El terme entre parèntesis depèn només de C' .
- Definim el camp magnètic creat pel corrent filiforme I' com:

$$\vec{B} = \frac{\mu_0}{4\pi} I' \oint_{C'} \frac{d\vec{l}' \times \vec{R}}{R^3}$$

- Concepte equivalent al del camp elèctric: camp que depèn de r^{-2} i s'estén fins a l'infinit.

- Unitats: tesla (T)

Tema 5: EL CAMP MAGNÈTIC

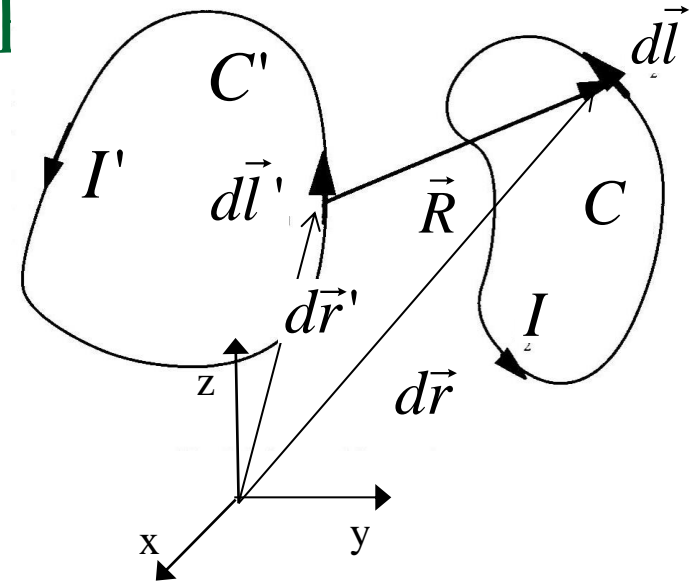
5.3. Camp magnètic

B creat per un circuit

- La força es pot calcular utilitzant el camp com a pas intermediari.
- Força que exerceix un camp *B* sobre un circuit *C* pel qual circula un corrent *I*:

$$\vec{F} = I \oint_C d\vec{l} \times \vec{B}$$

- Tant el camp magnètic com la força compleixen el principi de superposició.

Tema 5: EL CAMP MAGNETOSTÀTIC

5.3. Camp magnètic

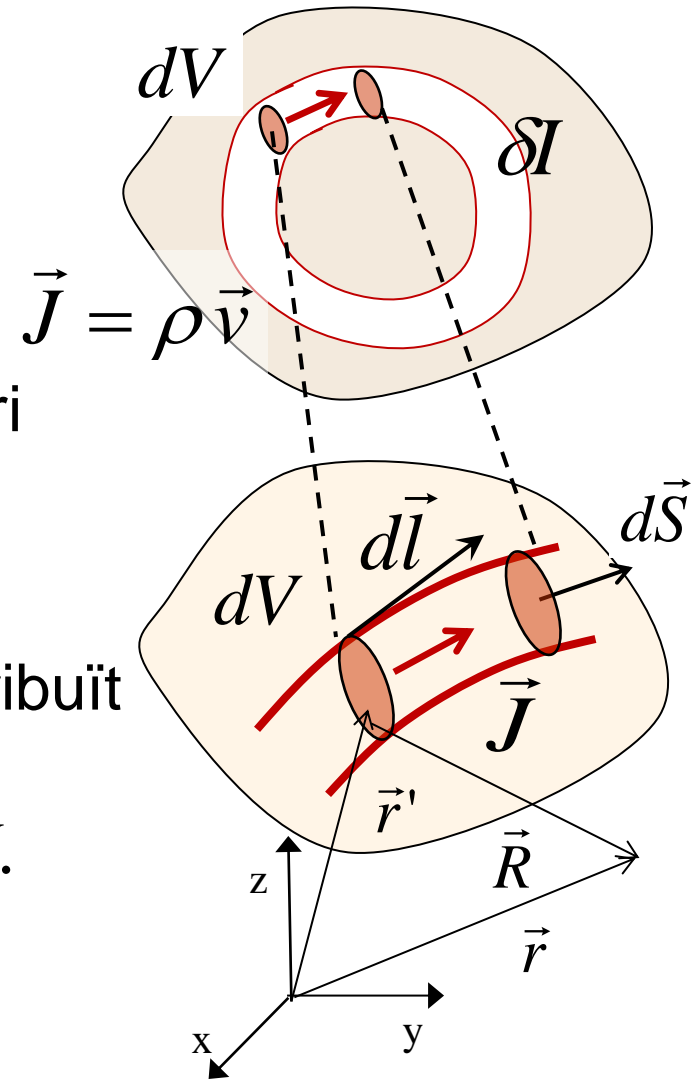
CORRENTS DISTRIBUÏTS

Tema 5: EL CAMP MAGNETOSTÀTIC

5.3. Camp magnètic

B creat per un corrent distribuït

- Densitat volumètrica de corrent $\vec{J}$.
 $\vec{J} = \rho \vec{v}$
- Magnetostàtica: corrent estacionari ($\vec{\nabla} \cdot \vec{J} = 0$) amb línies de corrent tancades.
- Considerarem que un corrent distribuït en volum és un conjunt de fils elementals tancats amb corrent δI .
  - Un element de volum dV forma part del corrent elemental δI .

Tema 5: EL CAMP MAGNETOSTÀTIC

5.3. Camp magnètic

B creat per un corrent distribuït

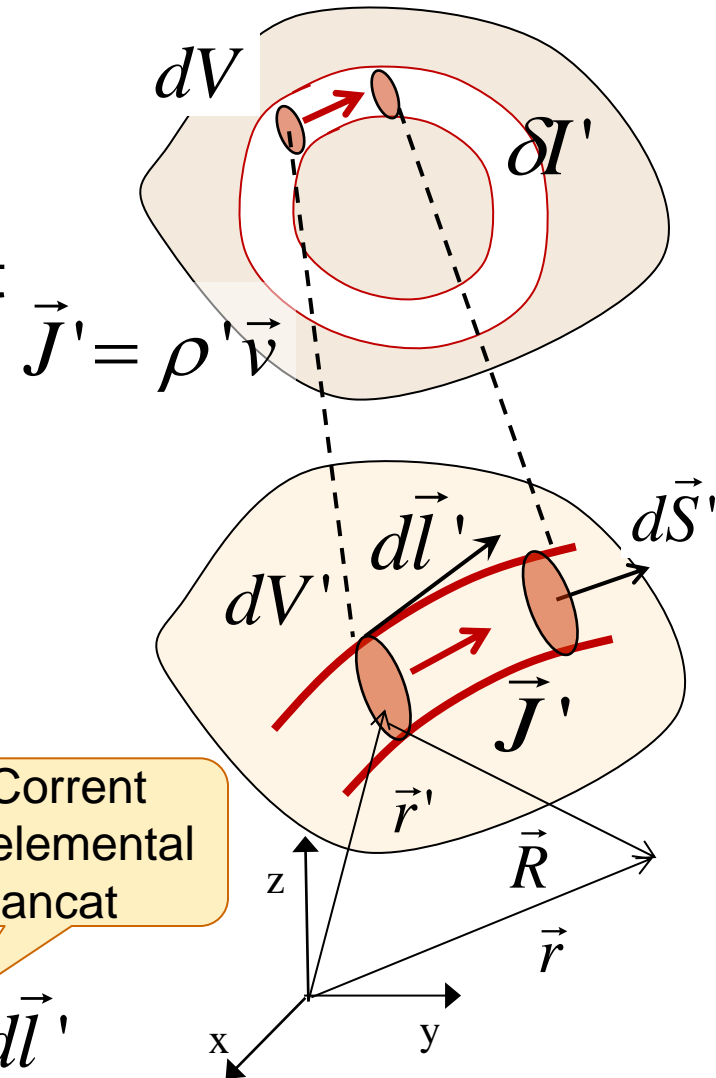
- El camp magnètic elemental creat pel corrent elemental $\delta I'$ és:

$$\delta \vec{B} = \frac{\mu_0}{4\pi} \delta I' \oint \frac{d\vec{l}' \times \vec{R}}{R^3}$$

- Per expressar aqueix corrent en funció de la densitat de corrent:

$$\vec{J}'(\vec{r}') dV' = \rho' \vec{v}' dV' =$$

$$= \frac{dq'}{dV'} \frac{d\vec{l}'}{dt} dV' = \frac{dq'}{dt} d\vec{l}' = \delta I' d\vec{l}'$$

Tema 5: EL CAMP MAGNETOSTÀTIC

5.3. Camp magnètic

B creat per un corrent distribuït

- Per tant, el camp magnètic creat per una densitat volumètrica de corrent serà:

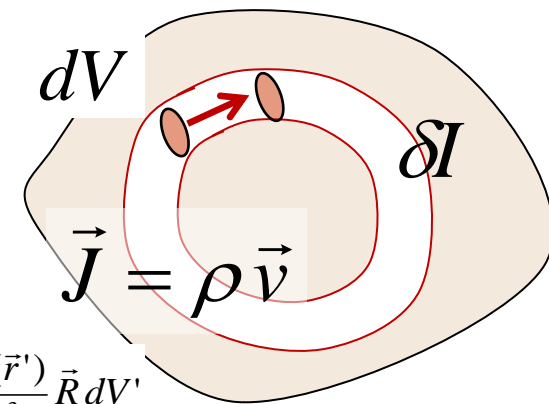
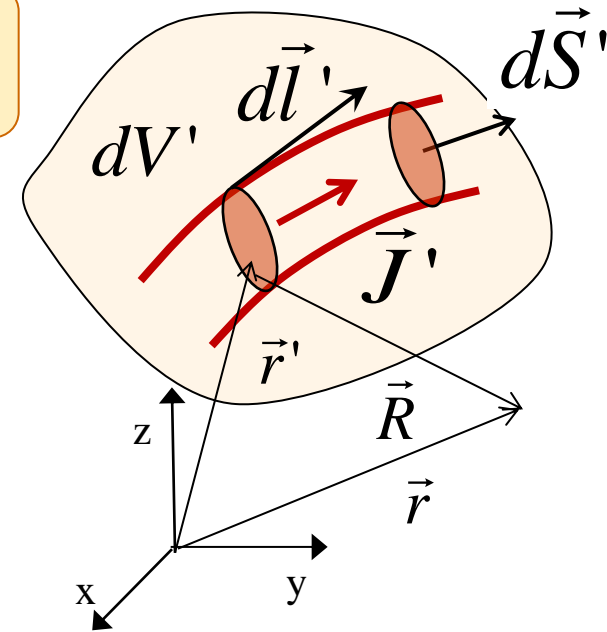
$$\vec{B}(\vec{r}) = \frac{\mu_0}{4\pi} \int_{V'} \frac{\vec{J}'(\vec{r}') \times \vec{R}}{R^3} dV' \quad \text{Llei de Biot i Savart}$$

- La força d'un camp magnètic sobre una densitat volumètrica de corrent:

$$\vec{F} = \int_{V'} \vec{J}(\vec{r}) \times \vec{B} dV$$

$$\vec{E}(\vec{r}) = \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \int_{V'} \frac{\rho(\vec{r}')}{R^3} \vec{R} dV'$$

Crea el camp B

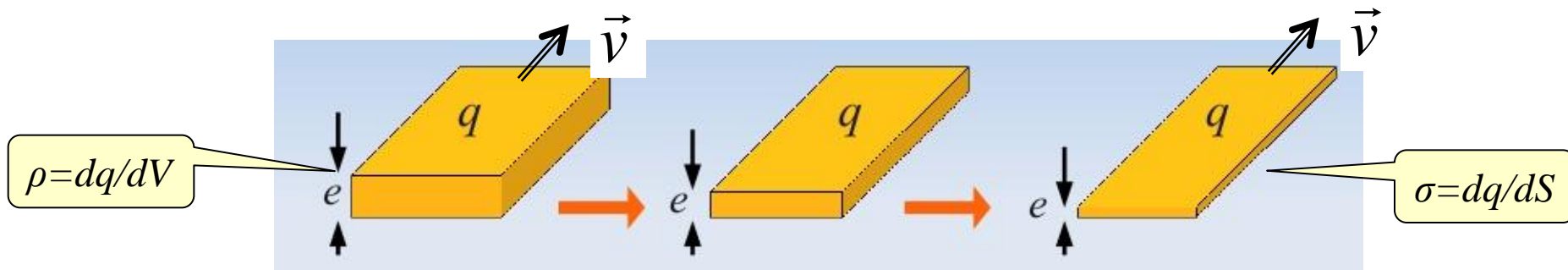
“Pateix” la força F

Tema 5: EL CAMP MAGNETOSTÀTIC

5.3. Camp magnètic

B creat per un corrent distribuït

- En el cas d'un corrent superficial K :
  - > Una de les dimensions de la secció transversal és molt menuda.
  - > La densitat de càrrega està distribuïda en la superfície **tangencial** a la velocitat.

> Si $\vec{K} = \sigma \vec{v}$, aleshores:

$$\vec{K} \cdot d\vec{S} = \sigma \vec{v} \cdot d\vec{S} = \frac{dq}{dS} \frac{d\vec{l}}{dt} dS = \frac{dq}{dt} d\vec{l} = \delta I d\vec{l}$$

Tema 5: EL CAMP MAGNETOSTÀTIC

5.3. Camp magnètic

Crea el
camp B

B creat per un corrent distribuït

- Per tant, el camp magnètic creat per una densitat superficial de corrent serà:

$$\vec{B} = \frac{\mu_0}{4\pi} \int_{S'} \frac{\vec{K}'(\vec{r}') \times \vec{R}}{R^3} dS'$$

- La força que exerceix un camp magnètic B sobre una densitat superficial de corrent K serà:

$$\vec{F} = \int_S \vec{K}(\vec{r}) \times \vec{B} dS$$

“Pateix” la
força F